

Lorenzana, Església i política

crònica

Com a una de les realitzacions concretes d'un conveni signat recentment entre la Universitat de Girona i el Bisbat de Girona, amb motiu de la commemoració del segon centenari de la mort de Tomàs de Lorenzana, bisbe de Girona entre 1775 i 1796, el divendres 7 de febrer de 1997 va tenir lloc, a la Facultat de Lletres, un acte acadèmic, en forma de jornada d'estudi, a l'entorn del tema «Episcopat i Il·lustració a la Catalunya del Set-cents».

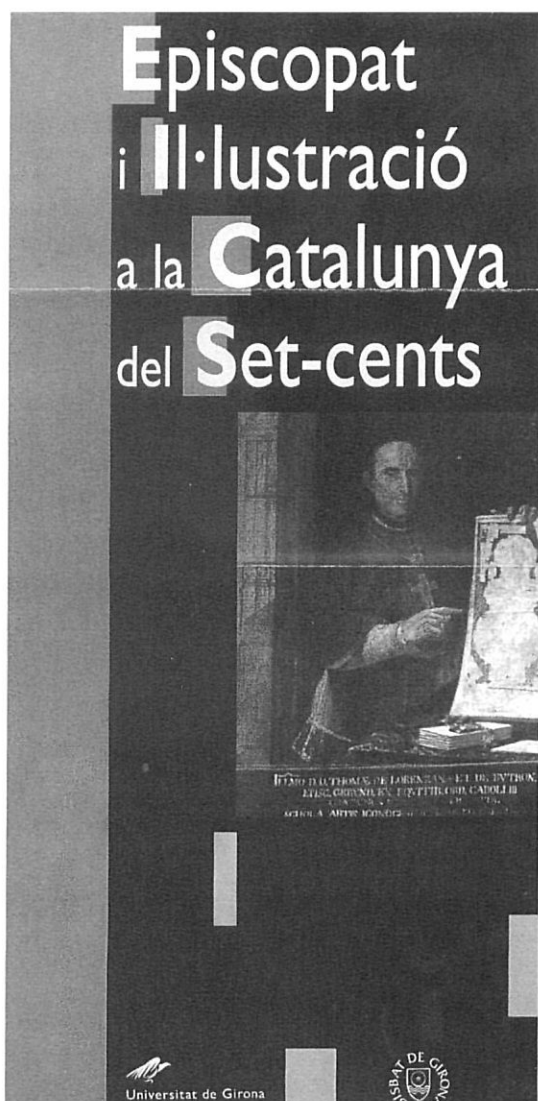
L'acte, obert al públic, va ser coorganitzat pel departament de Geografia, Història i Història de l'Art de la UdG i el Bisbat de Girona, sota la coordinació del professor Joaquim M. Puigvert. Aquesta jornada d'estudi va aplegar destacats especialistes sobre història de l'Església i història de la cultura i de la Il·lustració, que en les seves corresponents intervencions van resituar la figura episcopal de Tomàs de Lorenzana dins el context històric de l'episcopat i l'Església de la segona meitat del segle XVIII, tant a Catalunya com en el conjunt de la monarquia hispànica.

Un cop feta la inauguració de la jornada a càrrec dels dos màxims representats de les dues institucions que organitzaven l'acte, Mons. Jaume Camprodon, bisbe de Girona, i el Dr. Josep M. Nadal, rector de la Universitat de Girona, s'iniciaren les ponències.

La primera anà a càrrec de Josep M. Marquès, reconegut historiador i arxiver diocesà de Girona, que a «L'acció episcopal de Tomàs de Lorenzana al Bisbat de Girona» va parlar-nos de la

figura del bisbe Lorenzana, a qui definí, bàsicament, com un «bon funcionari», estatut que, segons el ponent, era el que tenien els bisbes borbònics de l'època i que reduïa pràcticament fins a la nul·lilitat la capacitat de decisió i el marge de maniobra d'uns bisbes que es caracteritzaven per una obediència a l'autoritat reial que sovint s'estenia fins a qüestions molt interiors de l'Església. Parlà, també, de l'acció episcopal del bisbe, tant pel que fa a la seva acció ordinària com a l'extraordinària: en destacà, especialment, la intervenció com a gestor en l'obra de l'Hospici de Girona, en la de l'Hospici d'Olot i en l'erecció de les escoles de dibuix. D'aquesta manera, ens va dibuixar la imatge d'un bisbe, el de Girona, representant d'uns prelats catalans més o menys «il·lustrats» que es caracteritzaven per la seva preocupació per fer obres d'utilitat política, per la reforma de l'Església i per la formació dels capellans.

Precisament sobre les característiques dels bisbes il·lustrats catalans versà la segona de les intervencions matinals, que amb el títol «L'episcopat il·lustrat a la Catalunya de la segona meitat del segle XVIII» anà a càrrec de Joan Bada, professor titular d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona i vicedegà de la Facultat de Teologia de Catalunya. El ponent va fer una descripció sociodemogràfica de l'episcopat català de l'època i va situar-lo dins una Església catalana que es caracteritzava per una important

uniformitat amb l'espanyola, amb la qual compartia moltes de les peculiaritats que separaven i allunyaven el «model» espanyol d'Il·lustració del de la Il·lustració europea en general i de la francesa en particular. Un episcopat del qual destacà la seva estreta vinculació amb la monarquia borbònica, i que va caracteritzar com a reformista, constructor i preocupat per obres de caire social i per l'ensenyament dels religiosos.

Sobre aquest tema es centrà la quarta de les ponències titulada «L'episcopat i la formació del baix clergat a la Catalunya del Set-cents», que oferí el professor d'Història Contemporània de la UdG Joaquim M. Puigvert. La seva intervenció es centrà en l'exposició i anàlisi de les formes d'educació i formació del baix clergat de l'època a partir de la promoció, d'ençà del Concili Provincial de 1717, de les *anomenades «conferències eclesiaístiques»*. Unes conferències que, a més de ser un instrument de sociabilitat, podien facilitar també un cert control intel·lectual del clergat i *ser una font de mèrits en el moment de presentar-se als concursos de rectories vacants*. I és que de fet, per a J.M. Puigvert, la pràctica de les conferències estaria en força consonància amb la pràctica del regalisme setcentista.

Sobre el regalisme versà la tercera de les intervencions de la jornada, que anà a càrrec d'Emilio la Parra, professor titular d'Història Contemporània de la Universitat d'Alacant. En la seva ponència, titulada

Placa d'homenatge al bisbe Lorenzana, de Domènec Fita i Joaquim Masramon, a la Casa de Cultura de Girona, 1951.

«Regalismo y monarquía Hispánica 1750-1808», el professor La Parra va plantejar algunes reflexions al voltant del regalisme i de les relacions entre l'Església i l'Estat en el marc del reformisme borbònic i en el context d'una societat sacralitzada en la qual el control de l'Església apareix com un tema de gran importància política.

Sobre el reformisme setcentista, i en concret sobre l'anomenat «jansenisme», dedicà la seva intervenció el cinquè ponent de la jornada, Ernest Lluch, *catedràtic d'Història de les doctrines econòmiques de la Universitat de Barcelona*, que parlà sobre «Pensament econòmic i jansenisme en la Catalunya de la segona meitat del segle XVIII». *Reconegut especialista en temes econòmics i de la Il·lustració catalana*, Lluch ha fet en la seva darrera obra un balanç general de la Il·lustració a Catalunya. Balanç en el qual, *juntament amb el gran historiador econòmic Capmany i diversos científics, artistes i músics*, destaca l'existència d'un corrent «jansenitzant» amb la presència de figures com ara el bisbe *Climent de Barcelona* –contemporani de Lorenzana–, Armanyà o Amat.

L'acte aplegà estudiosos de diferents parts del Principat i de l'Estat espanyol. Entre el públic, s'hi veien personatges representatius del món de l'Església catalana i gironina i del món universitari. L'acte es clogué amb una taula rodona, dirigida per Joan Busquets, que comptà amb la participació dels diversos ponents que havien intervingut al llarg de la jornada.

Aquesta intensiva jornada d'estudi ens permeté, a més d'aprofundir en la figura del bisbe Lorenzana, endinsar-nos en el marc del regalisme de la monarquia hispànica i del jansenisme hispànic tardà. D'aquesta manera se'ns oferí una síntesi d'una època en la qual es trobà a faltar la intervenció del professor d'art *Delfín Rodríguez, catedràtic d'Història de l'Art a la Universitat Complutense de Madrid*, que disculpà la seva presència per motius de salut. Malgrat tot, la seva ponència «*Episcopado y arte en la monarquía hispánica (1750-1808)*», serà inclosa en la propera publicació de les actes d'una Jornada de la qual hem de fer, forçosament, un balanç positiu.

MÒNICA FERRER